

Sallila sähköasennus

**SASTAMALA, TARKKUUSINVENTOINTI TYRVÄÄ-KIIKOI-
NEN JOHTOVERKON KAAPELOINTIALUEELLA KAUKOLASSA**

15.5.2017

Laatinut:
Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto Oy
Kalle Luoto

Kannen kuva: Tarkkuusinventoitava alue sijoittui Hartolankosken kivi-kautisen asuinpaikan (etualalla) lounaispuolelle.

SISÄLLYSLUETTELO

Johdanto	2
Inventointityö	3
Historialliset kartat	5
Kaivetut koekuopat	10
Tulokset	17
Lähteet	18

KARTAT

Kartta 1. Inventointialueen sijainti. MK 1: 100 000.	1
Kartta 2. Tarkkuusinventoinnin alue ja lähiympäristön muinaisjäännökset. Mk 1: 20 000.	2
Kartta 3. Tarkkuusinventoitavat alueet. Ei mittakaavassa.	3
Kartta 4. Koekuoppien sijoittuminen maastoon ja numerointi. MK 1 : 2000.	9

Taustakartat:

Maanmittauslaitoksen Maastotietokannan 10/2016 aineistoa

http://www.maanmittauslaitos.fi/avoindata_lisenssi_versio1_20120501

**SASTAMALA
 TARKKUUSINVENTOINTI TYRVÄÄ-KIIKOINEN JOHTOVERKON KAAPELOINTIALUEELLA KAUKOLASSA**

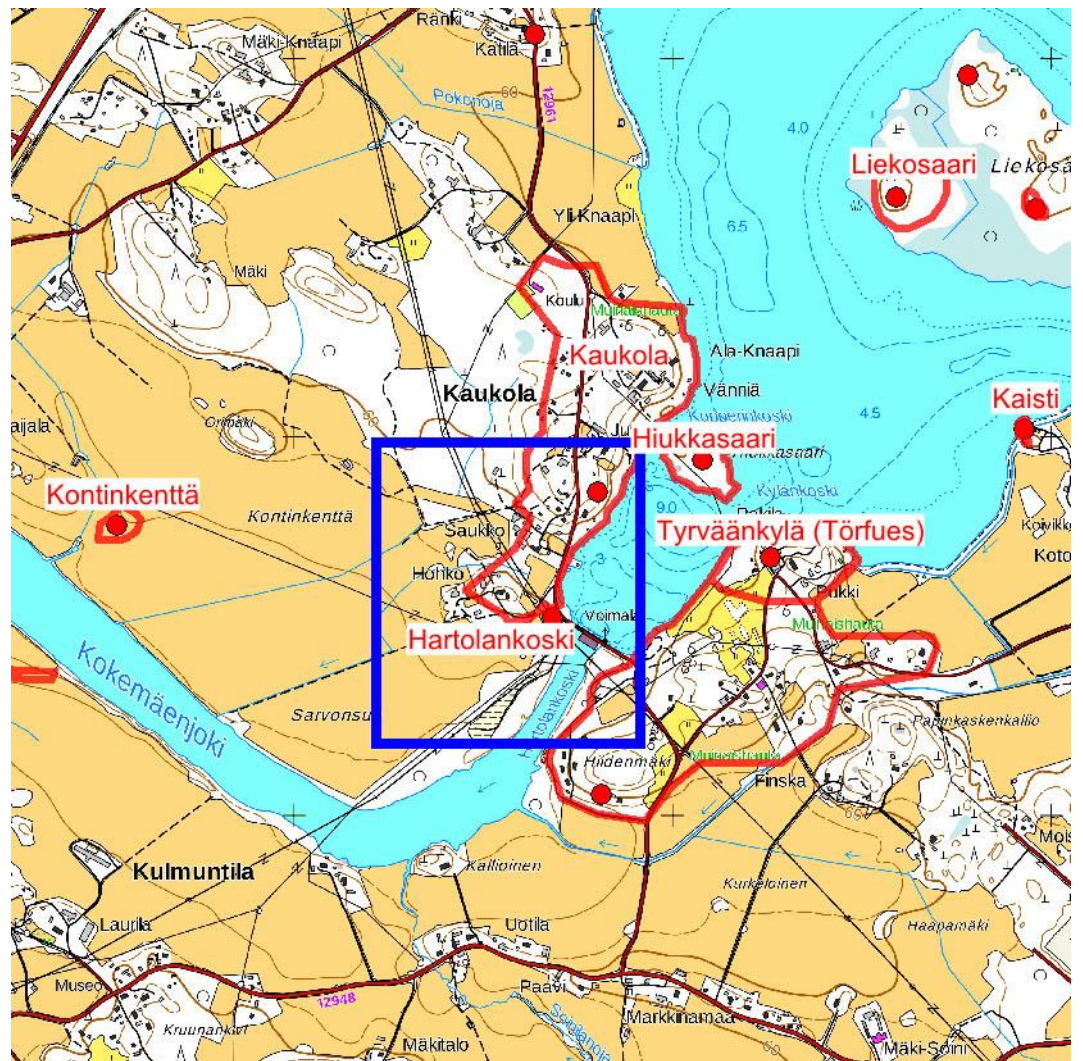
Tutkimuksen laji	Arkeologinen inventointi
Tutkimuslaitos:	Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto Oy
Työryhmä:	FM Kalle Luoto (vastuullinen tutkija) FM Tapani Rostedt Fil. yo Tuukka Kumpulainen
Kenttätyöaika:	10. – 13.4.2017
Peruskartta:	2121 04
Alkuperäinen tutkimuskertomus:	Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto Oy:n arkisto
Kohteet	-
Löydöt:	ei löytöjä
Lausunnot	Pirkanmaan maakuntamuseo: DIAR 437/2016
Aikaisemmat tutkimukset:	-

Kartta 1. Inventointialueen sijainti. MK 1: 100 000.

Johdanto

Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto Oy suoritti arkeologisen tarkkuusinventoinnin Sastamalan Tyrvään Hartolankosken länsirannalla. Hartolankosken molemmiin puolin sijaitsee Kaukolan kalmisto (muinaisjäännösrekisteritunnus 912010016) sekä länsirannan tuntumassa Hartolankosken kivikautinen asuinpaikka (1000004275). Nykyisin Hartolankosken ranta-alue on voimakkaasti muokattu voimalaitoksen rakennustöissä. Hartolankosken itärannanpuoleinen alue on rakennettua puistoa ja länsiranta täyttömaata noin 30 – 50 metrin etäisyydelle rannasta. Tarkkuusinventoitavasta alueesta osa sijoittui täyttömaalle Hartolankosken länsipuolelle. Suurin osa tarkkuusinventoitavasta linjasta sijoittuu Kaukolan Hohkon talon lounais- ja länsipuolella saviselle pellolle. Työ suoritettiin Pirkanmaan maakuntamuseon lausunnon (DIAR: 437/2016) perusteella, jossa todettiin alueen arkeologisten tutkimusten tarve. Osa alueesta vaati arkeologista tarkkuusinventointia, jotka suoritettiin keväällä 2017. Tutkimukset toteutettiin niin, että paikalle tehtiin koekuoppia, joiden pintamaa (peltokerros) poistettiin lapiolla. Tämän jälkeen peltokerroksen alla olevaa mineraalimaata havainnoitiin silmämääräisesti. Hankkeen maastotyöt toteutettiin huhtikuussa 2017 ja niistä vastasi arkeologi Kalle Luoto. Työssä toimi apuna arkeologi (FM) tapani Rostedt ja arkeologian opiskelija Tuukka Kumpulainen. Työn tilasi Jiri Tähkänen Sallilan sähköasennus Oy:stä. Arkeologisessa tarkkuusinventoinnissa ei havaittu merkkejä kiinteästä muinaisjäännöksestä.

Kartta 2. Tarkkuusinventoinnin alue ja lähiympäristön muinaisjäännökset. Mk 1: 20 000.

Kuva 1. Tarkkuusinventoitava linjaus oli merkitty maastoon puupaaluilla.

Kuva 2. Tuukka Kumpulainen kaivaa koekuoppa 40.

Historialliset kartat

Historiallisten karttojen perusteella alue on ollut asumatonta kylän laita-alueetta aina 1800-luvulle saakka, jolloin alueelle muodostuvat ensimmäiset talot. Maisemaan on voimakkaasti vaikuttanut Tyrvään (Hartolankosken) voimalaitoksen valmistuminen vuonna 1951, mikä yhteydessä rantoja on voimakkaasti muokattu.

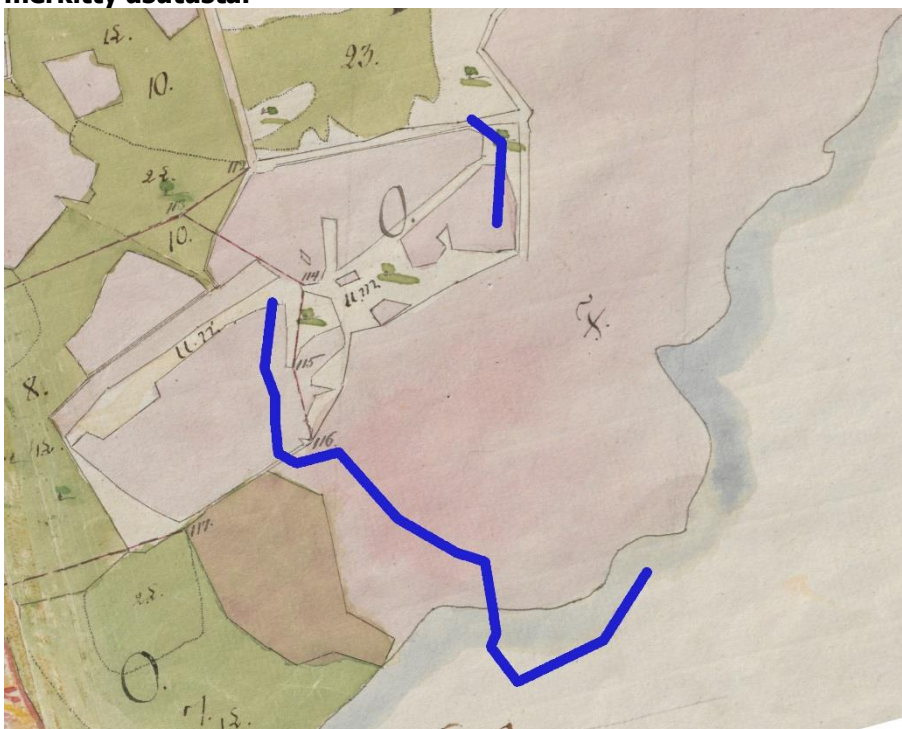
Kuva 3. Ote Kaukolan ja Vinkkilän kyliä kuvaavasta maakirjakartasta. Inventointi alue sijoittuu kartan alalaitaan. Hartolankoskeen on kuvattu mylly. Kartta on laadittu vuosien 1634-1698 välillä.

Kuva 4. Maakirjakartan otteeseen merkitty tarkkuusinventoivat alueet siniellä viivalla.

Kuva 5. Ote isojakokartasta Kiikka Kiimajärvi; 1804-1811 (A36:7/4-65). Inventointialueelle ei ole merkitty asutusta.

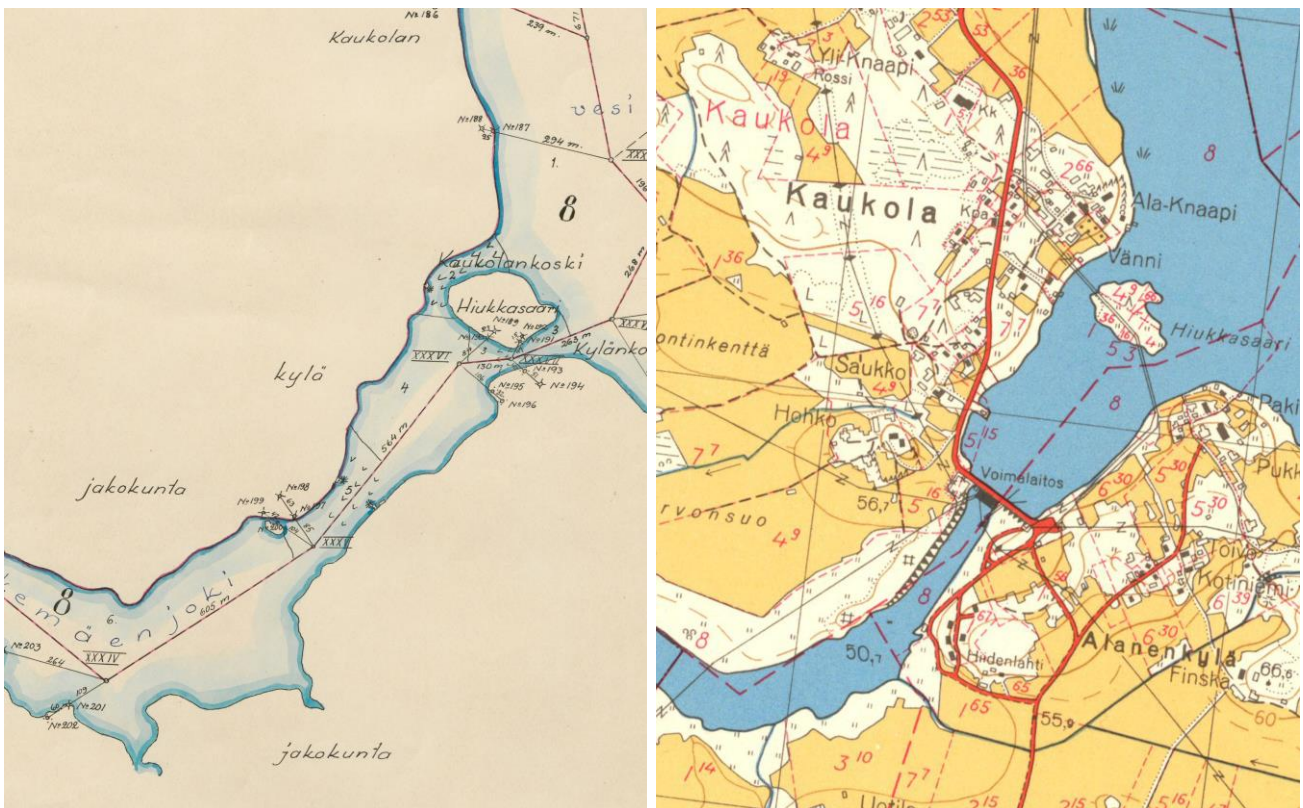

Kuva 6. Isojakokartan otteeseen on merkitty tarkkuusinventoitava linjaus sinisellä viivalla.

Kuva 7. Ote kartasta Senaatin kartasto, Suodenniemi (XVII-XVIII 18-19). Kartta on laadittu vuonna 1907. Hartolankosken partaalla on kaksi myllyä, jotka todennäköisesti ovat jääneet voimalaitoksen alle. Tarkkuusinventoitavan alueen läheisyyteen on muodostunut asutusta todennäköisesti 1800-luvun aikana. Voimalaitoksen alapuolinen koski on huomattavasti nykyistä leveämpi.

Kuva 8. Ote Hartolankosken kartasta Kaukola; RN:o 8 Kaukolan vedet (koskitila): kartta ja asiakirjat 1949-1949 (A106:11/53-63).

Kuva 9. Ote peruskartasta 2121 04 vuodelta 1961.

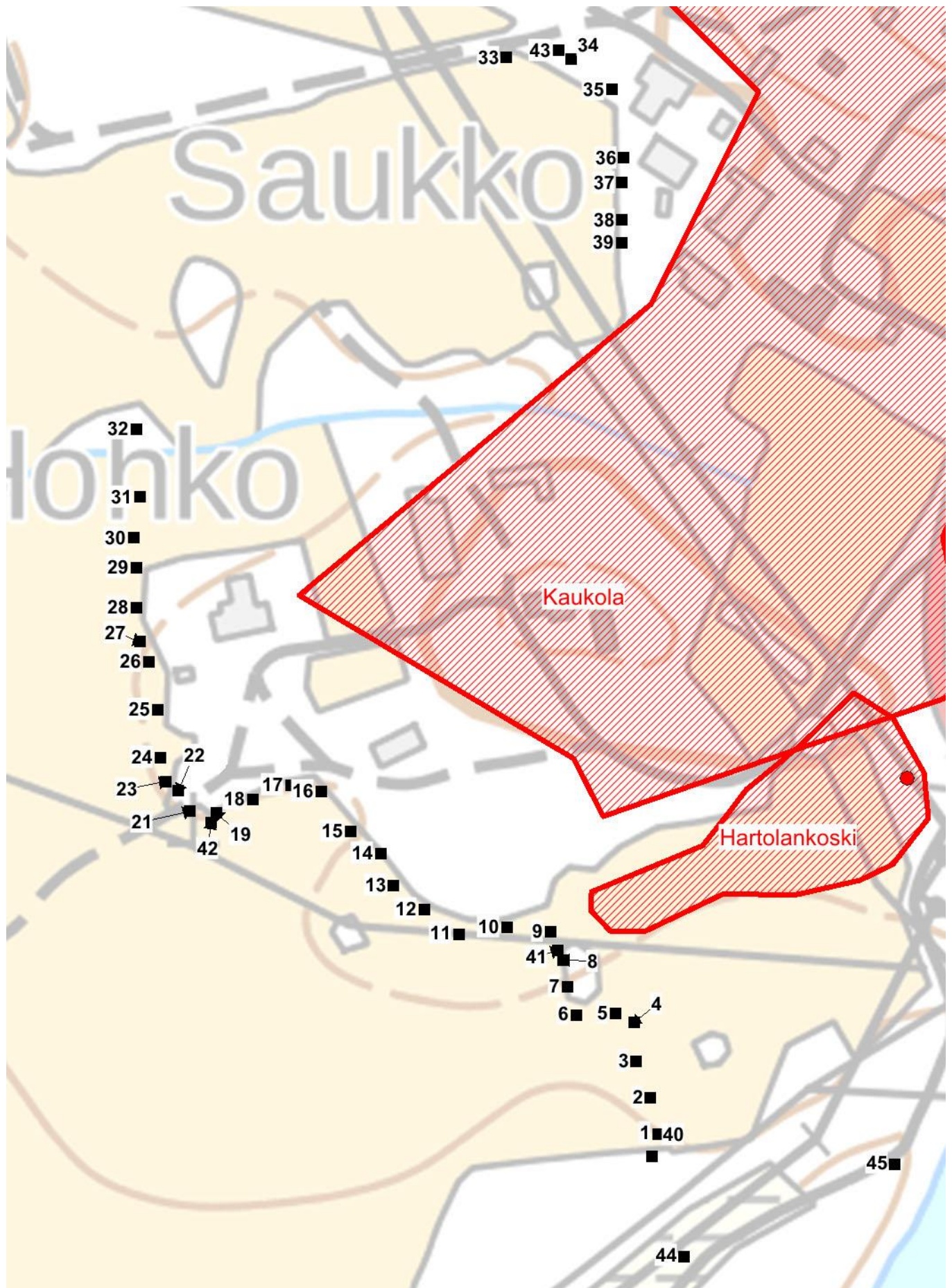
Yllä oleva karttapari on samassa mittakaavassa ja molempiin on merkitty samat kylänraajat. Kokemäenjokea on täytetty aina kylänrajaan saakka Kaukolan puolella. Hartolankosken yläpuolella Hiukkasaaren pinta-ala on pienentynyt.

Kuva 10. Hartolankosken länsirannalle on tuotu metrejä paksu maakerros.

Kuva 11. Hartolankosken entinen rantatöyräs erottuu paikoittain maastossa. Osa entisestä koskenpohjasta on nykyisin kosteikkoa.

Kartta 4. Koekuoppien sijoittuminen maastoon ja numerointi. MK 1 : 2000.

Kaivetut koekuopat

Koekuoppia kaivettiin noin 10 – 15 metrin välein kaapeloitavalle alueelle. Koekuoppien koko oli noin 0,3 m x 0,3 m ja ne kaivettiin koskemattoman kerroksen pintaan. Kuoppien kaivamisen jälkeen kuopat täytettiin.

KK 1	syvyys (cm)	kuvaus
	0 – 22	peltomulta
	22 – 46	savi
	Savista peltoa.	
KK 2		
	0 – 20	peltomulta
	20 – 40	harmaa savi
KK 3		
	0 – 18	savinen peltomulta
	18 – 45	harmaa savi
KK 4		
	0 – 20	peltomulta
	20 – 40	savi
KK 5		
	0 – 25	peltomulta
	25 – 33	savi
KK 6		
	0 – 30	peltomulta
	30 – 45	savensekainen multa
	45 – 55	harmaa savi

KK 7

0 – 20 peltomulta

20 – 40 savi

Kuopan pohjalle nousi vesi.

KK 8

0 – 30 peltomulta

30 – 40 savi

KK 9

0 – 30 peltomulta

30 – 35 ruskea multa

35 – 47 harmaa savi

KK 10

0 – 30 peltomulta

30 – 37 savi

KK 11

0 – 20 peltomulta

20 – 32 savi

KK 12

0 – 25 peltomulta

25 – 35 harmaa savi

KK 13

0 – 25 peltomulta

25 – 35 harmaa savi

KK 14

0 – 30	peltomulta
30 – 38	harmaa savi

KK 15

0 – 35	peltomulta
35 – 45	harmaa savi

KK16

0 – 25	peltomulta
25 – 35	harmaa savi

KK 17

0 – 40	peltomulta
40 – 52	harmaa savi

KK 18

0 – 30	peltomulta
30 – 40	harmaa savi

KK 19

0 – 30	peltomulta
30 – 50	hiesu

Peltomullan alapuolella havaittiin kiviä (pinnasta noin 15 – 30 cm), minkä seurauksena koekuopan kokoa kasvatettiin ensi kokoon 80 cm x 80 cm ja myöhemmin kokoon 130 cm x 80 cm. Kivien välissä ei havaittu tiliä tai muuta kivien sijaintia selittäviä löytöjä. Ilmiö tulkittiin lopulta luontaiseksi kiveykseksi.

Kuva 12. Koekuoppa 19, kiviä noin 30 cm syvyydessä.

KK 20

Pieni koepisto KK 19:n pohjoispuolella. Maannos peltomultaa ja hiesua kuten koekuopassa 19. Ei erityisiä havaintoja.

KK 21

0 – 28 peltomulta

28 – 35 harmaa savi

Koekuoppa sijaitsi peltotien laidassa.

KK 22

0 – 20 peltomulta

20 – 35 harmaa savi

Koekuoppa sijaitsi peltotien luoteislaidassa.

KK 23

0 – 20 peltomulta

20 – 35 harmaa savi

KK 24

0 – 20 peltomulta

20 – 35 harmaa savi

Kuopan pohjalle nousi vesi.

KK 25

0 – 25 peltomulta

25 – 37 harmaa savi

KK 26

0 – 30 peltomulta

30 – 35 harmaa savi

Peltomullassa muutamia tiilenpaloja. Kuopan lähellä peltomullan päällä pala fajanssia (1900-luku).

KK 27

0 – 20	peltomulta
20 – 25	harmaa savi

KK 28

0 – 26	peltomulta
26 – 35	harmaa savi

Kuopan lähellä peltomullan pinnassa hieman tiilenpaloja ja fajanssia. Kuoppaan nousi vesi kaivamisen jälkeen.

KK 29

0 – 32	peltomulta
32 – 40	harmaa savi

Peltomullan seassa hieman tiilenpaloja. Kuoppaan nousi vesi.

KK 30

0 – 30	peltomulta
30 – 40	harmaa savi

KK 31

0 – 28	peltomulta
28 – 30	harmaa savi

KK 32

0 – 20	pintamaa (kostea)
20 – 53	hiesu

KK 33

0 – 25 peltomulta

25 – 37 hiesusavi

Pellon laidassa

KK 34

0 – 30 savinen multa

30 – 35 savi

Koekuoppa sijaitsi pellon laidassa metsän puolella. Maaperää on voimakkaasti muokattu ja paikalle on tuotu isoja kiviä (pellolta?). Kaivamista vaikeutti runsaat risut ja kantojen juuret.

KK 35

0 – 10 pintamulta

10 – 30 savinen multa

KK 36

0 – 25 savinen multa

10 – 30 savi

Koekuopan ympäristössä on runsaasti hiljattain poistettuja kantoja.

KK 37

0 – 20 savinen multa, runsaasti juuria

Koekuoppa oli ainoastaan lapionpisto

KK 38

0 – 15 pintamulta

15 – 30 sekoittunut savi

30 – 35 savi

KK 39

0 – 10	pintamulta
10 – 20	savi

KK 40

0 – 10	pintamulta
10 – 22	kellertävä sora
22 – 28	harmaa savi, kiviä

Rantametsässä pellon laidassa. Paikalle on tuotu täyttösoraa. Koekuopan eteläpuolella on Kokemäenjoen entinen rantatöyräs.

KK 41

0 – 20	peltomulta
20 – 34	savi

KK 42

0 – 22	peltomulta
22 – 40	hiesusavi
40 – 45	savi

Kuopan eteläpuolella on iso peltokivi

KK 43

0 – 20	peltomulta
20 – 30	hiesusavi

KK 44

0 – 40	täyttösora
--------	------------

KK 45

0 – 40	täyttösora
--------	------------

Tulokset

Hartolankosken länsirannalla maakerrokset olivat paikalle tuotua täyttömaata. Todennäköisesti täyttömaata on useita metrejä paksu kerros. Linjauksen ensimmäiset 150 metriä Hartolankosken lounaispuolella sijoittuvat täyttömaalle.

Kivikautinen asuinpaikka Hartolankoski sijaitsee kaapelilinjan läheisyydessä. Se on kuitenkin korkeusasemaltaan hieman korkeammalla kuin suunniteltu kaapelilinjaus. Kivikautiseen asuinpaikkaan viittaavia jäänteitä ei tarkkuusinventoinnin yhteydessä havaittu.

Hohkon talon länsi- ja lounaispuolisen pellon maannos oli melko savinen. Ainoastaan peltotien eteläpuolella havaittiin hiesumaata, joka oli helpompaa kaivaa. Koe-kuoppien perusteella alue ei vaikuttanut kovinkaan sovelialta esihistorialliseksi asuinpaikaksi, sillä useiden kuoppien maannos oli kostea ja moniin kuoppiin nousi vesi kuopan kaivamisen jälkeen. Kaukolan rautakautisen kalmiston jäänteitä alueella ei havaittu.

Saukon talon länsipuolella pellonlaitaa on muokattu: pelto-oja on kaivettu hiljattain ja ojaprofiilista voitiin todeta alueen maannoksen melko saviseksi. Pellon laitaan on kerätty lohkareisia kiviä, mahdollisesti pelloilta.

Tarkkuusinventoinnin yhteydessä ei havaittu merkkejä muinaisjäännöksestä.

Tampereella 15.5.2017

Kalle Luoto

Lähteet

Piilonen Juhani 2007. Sastamalan historia 2. Vammala.

KARTAT:

Kansallisarkisto:

Maanmittaushallitus > Maanmittaushallituksen uudistusarkisto > Maakirjakartat > Öffwer Satagundens Häradh, Törfwis Sochn [Kaukola, Vinkkilä]. (MHA A 1 80-81)

Maanmittaushallitus > Maanmittaushallituksen uudistusarkisto > Tyrvää > Kaukola;
RN:o 8 Kaukolan vedet (koskitila): kartta ja asiakirjat 1949-1949 (A106:11/53-63)

Maanmittaushallitus > Maanmittaushallituksen uudistusarkisto > Kiikka > Kiimajärvi;
1804-1811 (A36:7/4-65)

Maanmittaushallitus > Maanmittaushallituksen historiallinen kartta-arkisto (kokoelma)
> Senaatin kartasto > [Suodenniemi] (XVII-XVIII 18-19)

Maanmittauslaitos

Peruskartta PK 2121 04 KIIKKA (1961)